

טענות החלטיות

1. טענות החלטיות ומחלקות

הפרקים הקודמים עסקו בחלקם הגדול בנושא של השפה והשפעתה על הארגומנטציה. נפנה עתה לאותו סוג מיוחד של טיעון המכונה דדוקציה. טיעון דדוקטיבי הוא טיעון שהקדמותיו אמוריות לספק עדות מכרעת לאמיתות מסקנתו. כל ארגומנט דדוקטיבי — או שהוא תקף או שהוא לא־תקף: תקף אם אי־אפשר להקדמותיו להיות אמיתיות בלי שמסקנתו תהיה אמיתית גם היא, ולא־תקף (או בטל) במקרה שאין הדבר כך. תורת הדדוקציה מכוונת להסביר את היחס שבין ההקדמות והמסקנה בארגומנט תקף ולספק טכניקות להערכת ארגומנטים דדוקטיביים, כלומר, להבחין בין דדוקציות תקפות ולא־תקפות.

בפרק 3 דנו באריכות בהטעיות לא־פורמליות. אולם אף כאשר הטעיה לא־פורמלית איננה מעורבת בכך, ארגומנט דדוקטיבי עלול להיות לא־תקף במקום שיהיה תקף; לכן נחוצות טכניקות נוספות להערכת ארגומנטים כאלה. התורה הקלסית או האריסטוטלית על הדדוקציה התרכזה בארגומנטים המכילים טענות מסוג מיוחד, המכונים טענות החלטיות. בארגומנט:

שום ספורטאי איננו צמחוני

כל שחקני הכדורגל ספורטאים

לכן שום שחקן כדורגל איננו צמחוני.

גם ההקדמות וגם המסקנה הן טענות החלטיות. טענות נוסוג זה אפשר לפרש כטענות בדבר מחלקות, כלומר, כטענות המאשרות או מכחישות שמחלקה

אחת נכללת בשנייה, בין אם בשלמותה ובין אם בחלקה. ההקדמות והמסקנה של הטיעון הקודם הן טענות בדבר המחלקה "ספורטאים", המחלקה "צמחוניים" והמחלקה "שחקני כדורגל".

המחלקות הוזכרו בקצרה בפרק הקודם, ושם הוסברה מחלקה כאוסף כל האובייקטים שיש להם איזה שהוא מאפיין מוגדר משותף. ישנן דרכים שונות שבהן מחלקות יכולות להתייחס זו לזו. אם כל איבר במחלקה אחת הוא גם איבר במחלקה שנייה, אומרים כי המחלקה הראשונה נכללת, או מוכלת, בשנייה. אם חלק מאיברי המחלקה הראשונה הינם איברים באחרת, אפשר לומר כי הראשונה מוכלת חלקית בשנייה. מובן כי קיימים זוגות של מחלקות שאין להן איברים משותפים, כמו מחלקת כל המשולשים ומחלקת כל המעגלים. קיום או אי-קיום יחסים שונים אלה לסוגיהם בין המחלקות הוא הדבר שנטען בטענות החלטיות.

ישנן ארבע צורות תקניות שונות של טענות החלטיות, המודגמות בארבעת הפסקים הללו:

1. כל המדינאים הם שקרנים.
2. שום מדינאי איננו שקרן.
3. מדינאים אחדים הם שקרנים.
4. מדינאים אחדים אינם שקרנים.

הראשון מדגים טענה חיובית כוללת. זוהי טענה בדבר שתי מחלקות, מחלקת כל המדינאים ומחלקת כל השקרנים, והיא אומרת כי המחלקה הראשונה נכללת או מוכלת בשנייה. דהיינו שכל איבר במחלקה הראשונה הינו גם איבר במחלקה השנייה. בדוגמה הנוכחית, מונח הנושא "מדינאים" מציין את מחלקת כל המדינאים ומונח הנושא "שקרנים" מציין את מחלקת כל השקרנים. כל טענה חיובית כוללת יכולה להיכתב סכמטית כך:

כל S הוא P.

והאותיות S ו-P מייצגות את מונחי הנושא והנשוא. לפי הסדר, השם 'חיובי כולל' מתאים, משום שהטענה מאשרת בחיוב כי היחס של הכלת מחלקה קיים בין שתי המחלקות, וכי ההכלה היא שלמה או כוללת, דהיינו כל איברי S הם כאמור גם איברי P.

הדוגמה השנייה:

שום מדינאי איננו שקרן.

היא טענה שלילית כוללת. היא מכחישה באופן כולל שהמדינאים הם שקרנים. בתור טענה בדבר שתי מחלקות, היא אומרת כי המחלקה הראשונה זרה לשנייה — זרה לחלוטין — כלומר, אין שום איבר במחלקה הראשונה שהינו גם איבר במחלקה השנייה. כל טענה שלילית כוללת יכולה להיכתב סכמטית כך:

שום S איננו P.

וכאן, טוב, האותיות S ו-P מייצגות את מונחי הנושא והנשוא. השם 'שלילי כולל' מתאים, משום שהטענה שוללת כי היחס של הכלת מחלקה קיים בין שתי המחלקות, ומכחישה זאת באופן כולל — שום איבר של S איננו איבר של P.

הדוגמה השלישית:

מדינאים אחדים הם שקרנים.

היא טענה חיובית חלקית.* ברור כי מה שהדוגמה הנוכחית מאשרת הוא שאחדים מאיברי מחלקת כל המדינאים הם (גם) איברים במחלקת כל השקרנים. אולם אין היא מאשרת זאת על כל המדינאים: לא על כל המדינאים נאמר באופן כולל שהם שקרנים, אלא על מדינאי או מדינאים מסויימים. טענה זאת איננה מאשרת ואיננה מכחישה שכל המדינאים שקרנים; אין היא מודיעה דבר בעניין זה. ככתבה וכלשונה, אין היא מאשרת כי אחדים מן המדינאים אינם שקרנים, אם כי בהקשרים מסויימים אפשר לראותה כרומזת על כך. הפירוש המילולי, המינימאלי, של הפסוק הנוכחי הוא, שלמחלקת המדינאים ולמחלקת השקרנים יש במשותף איברים אחדים. לשם הבהירות, נאמץ לעצמנו כאן פירוש מינימאלי זה.

המלה 'אחדים' איננה מוגדרת. האם משמעה "לפחות אחד", או "לפחות שניים" או "לפחות מאה"? או כמה? למען הודאות, אם כי הדבר עשוי לסטות מן השימוש הרגיל, נהוג לחשוב את המלה 'אחדים' כמלמדת על "לפחות אחד". לכן טענה חיובית חלקית, הכתובה סכמטית כך:

S אחדים הם P.

מתפרשת כטוענת שלפחות איבר אחד של המחלקה המצויינת במונח הנושא S הינו גם איבר במחלקה המצויינת במונח הנושא P. השם 'חיובי חלקי'

* הביטוי 'חלקית' איננו מתייחס כאן לשם התואר 'חיובית'. שניהם מציינים תכונות שונות של הטענה. יש כאן דוגמה מעניינת של אמפיבוליה (העורר).

מתאים, משום שהפסוק מאשר בחיוב שיחס הכלת המחלקה קיים, אולם אין הוא מאשר זאת על המחלקה הראשונה כללית, אלא רק חלקית — על איבר או איברים מסויימים של המחלקה הראשונה. הדוגמה הרביעית:

מדינאים אחדים אינם שקרנים.

היא טענה שלילית חלקית. דוגמה זו, כקודמתה, היא חלקית כיוון שאין היא נוגעת לכל המדינאים כללית, אלא רק לאיזה איבר מסויים או איברים מסויי-מים של אותה מחלקה. אולם שלא כקודמתה, אין היא מאשרת בחיוב כי האיברים המסויימים של המחלקה הראשונה שצויינו נכללים במחלקה השנייה: זהו בדיוק מה שמוכחש. טענה שלילית חלקית. הנכתבת סכמטית כך:

S אחדים אינם P.

טוענת כי לפחות איבר אחד של המחלקה המצויינת במונח הנושא S הינו זר לכלל המחלקה המצויינת במונח הנשוא P.

לפי המסורת סברו כי אפשר לנתח את כל הטיעונים הדוקטיביים במור-נחים של ארבע הצורות התקניות הללו של טענות החלטיות, ושיעור ניכר של תיאוריה נבנה סביבן. לא כל הטענות החלטיות בעלות הצורה התקנית הינן פשוטות וישירות כמו הדוגמאות שנסקרו עד כה. אף כאשר מונחי הנושא והנשוא של טענות החלטיות בעלות צורה תקנית מציינים מתלקות, הם עשויים להיות ביטויים מסובכים למדי — ולא מלה יחידה. למשל, לפסוק:

כל המועמדים למשרה הם אנשי כבוד ויושר.

יש כמונחי נושא ונשוא, לפי סדר זה, הביטויים "המועמדים למשרה" ו"אנשי כבוד ויושר".

תרגילים

זהה את מונחי הנושא והנשוא, וקרא בשם צורתה של כל אחת מן הטענות הללו:

* 1. היסטוריונים אחדים הם סופרים מחוננים ביותר אשר עבודותיהם נקראות כרומנים ממדרגה ראשונה.

2. שום ספורטאי שקיבל אייפעם תשלום על השתתפותו בספורט איננו חובב.

3. שום כלב חסר ספרייהסין איננו מועמד לקבלת סרט כחול בתצוגות הכלבים הרשמיות שבחסות האגודה האמריקאית למען הכלב.

4. כל הלוויינים הנעים עתה במסלולים שגובהם פחות מ-17,000 קילו-מטר הם מכשירים עדינים מאוד שייצורם עולה אלפים רבים של דולרים.

* 5. אחדים מבני המשפחות העשירות והמפורסמות אינם אנשים של עושר ושל כבוד.

6. ציורים אחדים שנוצרו בידי אמנים שזכו להכרה כלל-עולמית כרבי-אמנים אינם עבודות בעלות ערך אמיתי, הנשמרות, או הראויות להישמר, במוזיאונים ומוצגות לקהל.

7. כל נהגי המכוניות שאינם נוהגים בביטחה הינם פושעים המסכנים את חיי זולתם.

8. מדינאים אחדים שלא עלה בידם להיבחר למשרות הפעוטות ביותר מוננו עתה כפקידים בממשלה שלנו.

9. סמים אחדים, שהינם יעילים מאוד כשהם ניתנים בצורה הנאותה, אינם תרופות בטוחות שכל ארונות-הרפואות חייבים להכילן.

10. שום אדם שהוא עצמו לא עשה עבודת-יצירה באמנות איננו מבקר אחראי שעל שיפוטו יכולים אנו לסמוך.

II. איכות, כמות ופילוג

על כל טענה החלטית בעלת צורה תקנית אומרים, שיש לה הן "איכות" והן "כמות". איכותה של הטענה היא חיובית או שלילית, בהתאם לכך אם הטענה מאשרת או שוללת הקפת מחלקה (שלמה או חלקית). לפיכך גם טענות חיוביות כוללות וגם טענות חיוביות חלקיות הן חיוביות באיכותן, ואילו טענות שליליות כוללות וטענות שליליות חלקיות הן שליליות באיכותן. מקובל להשתמש באותיות A, E, I, O כדי לסמן את ארבע הצורות התקניות של טענות החלטיות, לפי סדר זה: חיובית כוללת, שלילית כוללת, חיובית חלקית, ושלילית חלקית. נראה כי סימנים אלה מקורם במלים הלטיניות Affirmo, שמשמעותה "אני מחייב", ו-EgO, שמשמעה "אני שולל".

כמותה של הטענה היא כוללת או חלקית, בהתאם לכך אם הטענה נוגעת לכל האיברים או רק לאחדים מן האיברים של המחלקה המצויינת במונח

נושא הפסוק. וכך, טענות A ו-E הן כוללות בכמותן, ואילו טענות I ו-O הן חלקיות בכמותן. אנו רואים כי השמות "חיובית כוללת", "שלילית כוללת", "חיובית חלקית" ו"שלילית חלקית" מתארים אחד-אחד את כל אחת מארבע הצורות התקניות ומזכירים תהילה את האיכות ואחריה — את הכמות.

כל פסוק המבטא טענה החלטית, בעל צורה תקנית, פותח במלים "כל", "שום", או "אחדים".* מלים אלה מציינות את כמותה של הטענה, ולפיכך הן נקראות "כמותיים". שתי הראשונות מעידות כי הטענה היא כוללת, השלישית — שהיא חלקית. נוסף לביטוי הכמות הכוללת, הכמת "שום" משמש להצביע על האיכות השלילית של טענה E.

בין מונחי הנושא והנשוא של כל פסוק המבטא טענה החלטית, בעל צורה תקנית, מופיע אוגד חיובי (הם, הוא וכו') במקרה של פסוק חיובי, ואוגד שלילי (אינם, איננו וכו') במקרה של טענה שלילית. תפקידו של האוגד הוא כשמו — לקשר את מונח הנושא עם מונח הנשוא. נטייתו של האוגד תלויה בניסוח המילולי של הפסוק, כמו למשל בפסוקים אלה:

שליטים רומאיים אחדים היו מפלצות.

כל הקומוניסטים הם קנאים.

חיילים אחדים לא יהיו גיבורים.

הסמלים "היו", "הם" ו"לא יהיו" משמשים כאוגדים. השלד הכללי, או הסכימה, של פסוק המבטא טענה החלטית, בעל צורה תקנית, מורכב מארבעה חלקים: ראשון הכמת, אחריו מונח הנושא, אחריו האוגד ולבסוף — מונח הנשוא. אפשר לכתוב סכימה זו כך:

כמת (מונח נושא) אוגד (מונח נשוא).

בפירוש על פי המחלקות, מונחי הנושא והנשוא של פסוק החלטי שצורתו תקנית מציינים מחלקות של אובייקטים, והפסוק נחשב כמדבר על מחלקות אלה. מובן כי פסוקים עשויים להיות קשורים למחלקות בדרכים שונות. פסוק עשוי להיות קשור לכל איבריה של מחלקה, או עשוי להיות קשור רק לאחדים מאיבריה של אותה מחלקה. וכך, הפסוק:

כל חברי הקונגרס הם אנרכים.

* המלה "אחדים" איננה באה תמיד בתחילת הפסוק, כמו למשל — "מדינאים אחדים".

קשור או מתייחס לכל חברי הקונגרס. אולם איננו קשור לכל האנרכים. הוא טוען כי כל חבר במחלקת אנשי הקונגרס הוא אנרכי, אולם אין הוא טוען שום טענה בדבר כל האנרכים. אין הוא מאשר בחיוב שכל אחד ואחד מן האנרכים הוא חבר הקונגרס, גם אין הוא שולל זאת. כל פסוק A, מצורה זו:

כל S הוא P.

נחשב איפוא כמתייחס לכל איברי המחלקה המצויינת במונח הנושא S, אולם איננו מתייחס לכל איברי המחלקה המצויינת במונח הנשוא של P. המונח הטכני "פילוג" מובנס כדי לאפיין את הדרכים שבהן מונחים עשויים להופיע בפסוקים החלטיים. פסוק מפלג את המונח, אם הוא קשור בכל איברי המחלקה המצויינת במונח. כפי שראינו, מונח הנושא של פסוק A מתפלג באותו פסוק, ואילו מונח הנשוא שלו הוא לא-מתפלג בו. הבה נבחן את שאר הפסוקים החלטיים שצורתם תקנית, כדי לראות אילו מונחים הם מתפלגים או לא-מתפלגים בפסוקים אלה.

פסוק E, כגון:

שום ספורטאי איננו צמחוני.

טוען בדבר כל ספורטאי וספורטאי, שהוא (או שהיא) אינם צמחונים. על כל קבוצת הספורטאים בשלמותה נאמר כי היא זרה למחלקת הצמחונים. פסוק E מתייחס אל כל איברי המחלקה המצויינים במונח הנושא שלו, ולכן נאמר על פסוק כזה, שהוא מפלג את מונח הנושא שלו. מצד שני, בטענה כי כל מחלקת הספורטאים בשלמותה זרה למחלקת הצמחונים, גם נטען כי מחלקת הצמחונים בשלמותה זרה למחלקת הספורטאים. הפסוק הנתון טוען בברור על כל צמחוני וצמחוני, שהוא (או שהיא) אינם ספורטאים. מכאן, הפסוק E מתייחס לכל איברי המחלקה המצויינת במונח הנושא שלו, ונאמר עליו שהוא מפלג גם את מונח הנושא שלו. פסוקי E מפלגים הן את מונחי הנושא והן את מונחי הנשוא שלהם.

אשר לטענות I, המצב שונה. וכך, הפסוק:

חיילים אחדים הם פחדנים.

איננו טוען שום טענה בדבר כל החיילים, וגם איננו טוען שום טענה בדבר כל הפחדנים. אין הוא אומר דבר ביחס לכל חייל וחייל, או ביחס לכל פחדן ופחדן. על שום מחלקה משתי המחלקות לא נאמר שהיא נכללת בשלמותה במחלקה האחרת בשלמותה או אף בחלקה — או שהיא זרה בשלמותה

למחלקה האחרת בשלמותה או אף בחלקה. הן מונח הנושא והן מונח הנשוא הם לא-מפולגים בטענה חיובית חלקית כלשהי.

הטענה השלילית החלקית, או טענת O, דומה לקודמת בכך, שגם היא איננה מפלגת את מונח הנושא שלה. הנה כי כן, הפסוק:

סוסים אחדים אינם טהורי-גזע.

איננו אומר דבר על כל הסוסים, אלא מתייחס לאיברים אחדים של המחלקה המצויינת במונח הנושא. הוא אומר על חלק זה של מחלקת כל הסוסים, שהוא זר למחלקת כל טהורי-הגזע, דהיינו לכל המחלקה האחרונה בשלמותה. בקשר לסוסים המסויימים שמדובר עליהם, הוא אומר כי כל איבר ואיבר ממחלקת טהורי-הגזע איננו אחד מן הסוסים המסויימים האלה. כאשר נאמר על משהו שהוא זר למחלקה, הרי שמתייחסים למחלקה כולה: כאשר איש מגורש מן המדינה, כל חלקי המדינה אסורים לו. הפסוק השלילי החלקי אכן מפלג את מונח הנושא שלו, אך לא את מונח הנושא.

יכולים אנו לסכם הערות אלה על הפילוג בדלהלן. פסוקים כלליים, הן חיוביים והן שליליים, מפלגים את מונחי הנושא שלהם, ואילו פסוקים חלקיים, אם חיוביים ואם שליליים, אינם מפלגים את מונחי הנושא שלהם. לפיכך הכמות של כל פסוק החלטי בעל צורה תקנית קובעת אם מונח הנושא שלו מפולג או לא. פסוקים חיוביים, בין כלליים ובין חלקיים, אינם מפלגים את מונחי הנושא שלהם; ואילו פסוקים שליליים, הן כלליים והן חלקיים, אכן מפלגים את מונחי הנושא שלהם. וכך, האיכות של כל פסוק החלטי שצורתו תקנית קובעת אם מונח הנושא שלו מתפלג או לא.

התרשים שבאן מסכם מידע זה, ועשוי להועיל בסייעו לתלמיד לזכור אילו פסוקים מפלגים איזה ממונחיהם:

מונח הנושא מפולג

מונח הנושא לא-מפולג	E: שום S איננו P : A : כל S הוא P	מונח הנושא מפולג
	O: S אחדים אינם P : I: S אחדים הם P	

מונח הנושא לא-מפולג

תרגיל

ציין את האיכות והכמות של כל הפסוקים שבתרגיל הקודם וקבע אם מונחי הנושא והנשוא שלהם מפולגים או לא-מפולגים.

מדינאים אחדים הם אידיאליסטים.

מנוגדות הן בכמות והן באיכות, והן סותרות. באופן סכימטי נוכל לומר כי הטענה הסותרת את הפסוק "כל S הוא P" הינה "S אחדים אינם P", והטענה הסותרת את "שום S איננו P" היא "S אחדים הם P"; ו-A ו-O הן סותרות זו את זו, וכן E ו-I.

על שתי טענות נאמר שהן הפכיות אם אי-אפשר ששתיהן תהיינה אמי-תורה, אם כי אפשר ששתיהן תהיינה שקריות. התורה המסורתית או האריסטו-טוטלית של הטענות ההחלטיות סברה כי טענות כוללות שיש להן אותם מונחי נושא ונשוא אך השונים באיכותם הם הפכיים. וכך, טענו, טענות A ו-E כגון אלה:

1 השקפה מסורתית זו תיבהן בצורה ביקורתית בחלק V של פרק זה.

לא גובעת אמיתותה של טענת A המתאימה, אולם שקריותה של טענה E המתאימה אכן גובעת. ריבוע הניגודים המסורתי מספק את הבסיס למספר ניכר של היסקים ישירים כאלה. בקבלנו את האמיתות או השקריות של אחת מן הטענות ההחלטיות בעלות הצורה התקנית, יש באפשרותנו להסיק ישירות על אמיתותן או שקריותן של חלק מן הטענות האחרות, או של כולן. אפשר לרשום כך את ההיסקים הישירים המבוססים על ריבוע הניגודים המסורתי:

A נתונה כאמיתית: E שקרית, I אמיתית, O שקרית.
 E נתונה כאמיתית: A שקרית, I שקרית, O אמיתית.
 I נתונה כאמיתית: E שקרית, ואילו A ו-O אינן מוגדרות.
 O נתונה כאמיתית: A שקרית, ואילו E ו-I אינן מוגדרות.

A נתונה כשקרית: O אמיתית, ואילו E ו-I אינן מוגדרות.
 E נתונה כשקרית: I אמיתית, ואילו A ו-O אינן מוגדרות.
 I נתונה כשקרית: A שקרית, E אמיתית, O אמיתית.
 O נתונה כשקרית: A אמיתית, E שקרית, I אמיתית.

תרגילים

- מה אפשר להסיק על אמיתותן או שקריותן של הטענות שבכל אחת מן הקבוצות הללו, אם נניח שהראשונה אמיתית? אם נניח שהיא שקרית?
- * 1. א. כל המנהלים המצליחים הם אנשים נבונים.
 ב. שום מנהל מצליח איננו איש נבון.
 ג. מנהלים מצליחים אחדים הם אנשים נבונים.
 ד. מנהלים מצליחים אחדים אינם אנשים נבונים.
 2. א. שום חיה בעלת קרניים איננה טורפת.
 ב. חיות אחדות בעלות קרניים הן טורפות.
 ג. חיות אחדות בעלות קרניים אינן טורפות.
 ד. כל החיות בעלות הקרניים הן טורפות.
 3. א. איזוטופים אחדים של אורניום הם חומר מאוד לאיציב.
 ב. איזוטופים אחדים של אורניום אינם חומר מאוד לאיציב.
 ג. כל האיזוטופים של האורניום הם חומר מאוד לאיציב.
 ד. שום איזוטופ של אורניום איננו חומר מאוד לאיציב.

4. א. פרופסורים אחדים אינם מרצים משעשעים.
 ב. כל הפרופסורים הם מרצים משעשעים.
 ג. שום פרופסור איננו מרצה משעשע.
 ד. פרופסורים אחדים הם מרצים משעשעים.

IV. היסקים ישירים נוספים

ישנם עוד סוגים של היסקים ישירים, מלבד אלה הקשורים בריבוע הניגודים המסורתי. בחלק זה נציג שלושה מסוגים אחרים אלה. הסוג הברור ביותר של היסק ישיר נובע מחילוף פשוט בין מונח הנושא ומונח הנשוא של טענה. היסק זה מכונה היפוך והוא תקף לחלוטין במקרה של טענות E ו-I. באופן ברור, הפסוק "שום אדם איננו מלאך" טוען אותה הטענה שטוען הפסוק "שום מלאך איננו אדם" וכל אחד מהם יכול להיות מוסק באופן תקף ממשנהו באמצעות ההיסק הישיר המכונה היפוך. באותה מידת בהירות, הטענות "סופרים אחדים הם נשים" ו"נשים אחדות הן סופרים" הן שקולות מבהינה לוגית, כך שכל אחת מהן יכולה להיות מוסקת באופן תקף מן האחרת בדרך ההיפוך. אומרים על פסוק החלטי שצורתו תקנית כי הוא "היפוכו" של פסוק אחר, בשהוא נוצר בדרך הפשוטה של חילופין בין מונחי הנושא והנשוא שלו. וכך, "שום אידיאליסט איננו מדינאי" הוא היפוכו של "שום מדינאי איננו אידיאליסט", וכל אחד מהם יכול להיות מוסק באופן תקף ממשנהו בדרך ההיפוך.

ברם, באופן כללי היפוכו של פסוק A איננו גובע באופן תקף מאותו פסוק A. וכך, אם פסוקנו המקורי הוא "כל הכלבים הם חיות", היפוכו, "כל החיות הן כלבים", איננו גובע כלל וכלל מן הפסוק המקורי — והפסוק המקורי הוא אמיתי, אולם היפוכו הוא שקרי. תורת ההיגיון המסורתית הכירה בעובדה זו, כמוכן, אולם טענה שמשנהו הדומה מאוד להיפוך הינו תקף לפסוקי A. דבר זה כונה "היפוך בדרך ההגבלה" (או per accidens). הוא מתנהל בדרך של חילופין בין מונחי הנושא והנשוא ושינוי במוח הפסוק מכלל לחלקי. וכך טענו כי מן ההקדמה "כל הכלבים הם חיות" אפשר להסיק באופן תקף את המסקנה "חיות אחדות הן כלבים", וההיסק הוא היפוך בדרך ההגבלה. בסוג זה של היפוך נתבונן הלאה בחלק הקרוב.

לבסוף, יש לשים לב כי באופן כללי, פסוק O איי אפשר להפוך באופן תקף. שכן לפסוק O האמיתי "חיות אחדות אינן כלבים" יהיה היפוכו הפסוק